

Asia: VN/12457/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024)

Luku 1. Johdanto

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

1.3 Ilmastonmuutoksen ja luontokadon vaikutukset ovat koko toimintaympäristöä koskevia uhkia. Tulisiko ympäristöturvallisuus määritellä tässä yhteydessä käsitteenä ja noteerata tässä alaluvussa jollain tavoin?

Luku 2. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Henkinen kriinkestävyys on nostettu timantin kärkeen, mikä on kannatettavaa. Olisiko henkinen kriinkestävyys syytä nostaa myös leipätekstissä alaluvuista ensimmäiseksi? Vrt. luettelo s. 16, timantin jälkeen s. 17.

Luku 3. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

3.1 Tulisiko ilmastonmuutoksen ohella noteerata tässä yhteydessä myös luontokato?

Luku 4. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

4.2 Ympäristöterveydenhuolto voi sisällyttää vuosittaiseen valvontasuunnitelmaansa tavoitteen edistää valmiusvarautumista ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteisiin valvomissaan kohteissa.

Luku 5. Kokonaisturvallisuuden toimijat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Luku 6. Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse strategisen tehtävän numero ja nimi sekä nimeä osio (Päämäärä ja tavoitteet; Toiminta-ajatus; Toimijat).

24 Biologisiin uhkiin varautuminen, kappale Toimijat: Kunnan ympäristöterveydenhuolto usein toimivaltainen tai käytännön toimija biologisissa uhkatilanteissa (talousveden, uimaveden, elintarvikkeiden saastuminen tai uhka, eläintautiuhkatilanteet, tartuntatautilanteet mm. ulkomaanliikenteen alusten valvonnassa, biouhkatilanteet ruumiiden kansainvälisissä siirroissa tai haudatun ruumiin siirrossa)

25 Säteilyvaaratilanteisiin varautuminen

Kappale Toiminta-ajatus: Kappaleessa puhutaan virheellisesti ympäristöviranomaiset, jolloin ei ole selvää tarkoitetaanko ympäristöterveysviranomaisia vai ympäristönsuojeluviranomaisia vai joitain muita. Ympäristöterveysviranomaiset vastaavat elinympäristön, alkutuotannon sekä talousveden suojaamisen valvonnasta. Sekä kunnan ympäristöterveysviranomaisella että valion keskusvirastoilla on toimivaltuudet antaa määräyksiä terveyshaittojen ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Ympäristöterveysviranomaiset eivät tee siis käytännön suojaustoimenpiteitä, vaan vastuu niistä on toimijoilla ja kiinteistönomistajilla. Tulisi määritellä, onko yleisjohtovastuu kunnan ympäristöterveysviranomaisella vai valtion keskusvirastoilla (Valvira, Ruokavirasto).

Kappale Toimijat: HUOM! Käytännön puhdistus- ja suojaustoimet hoitavat kunnat (yleiset alueet) sekä kiinteistöjen omistajat. Kunnan ympäristöterveydenhuolto vastaa elinympäristön puhdistustoimien onnistumisen valvonnasta ja väestön sekä toimijoiden ohjauksesta.

26 Kemikaaliuhkiin varautuminen

Kappale Päämäärä ja tavoitteet: Kemikaaliuhat voivat liittyä myös vasta havaittuun elinympäristön kemikaalisaastumiseen, jossa saastumista aiheuttavat toimet on tehty vuosikymmeniä sitten. Esim. saastuneet maaperät asuinalueilla.

Kappale Toiminta-ajatus: C-onnettomuustilanteissa ensivaiheen toimijoita ovat ympäristönsuojeluviranomaiset sekä kunnan ympäristöterveysviranomaiset silloin, kun onnettomuudesta voi aiheutua terveyshaittaa esim. talous- ja uimaveden saastumista, elintarvikkeiden tai alkutuotannon saastumista, asumisterveyteen liittyviä terveyshaittoja jne.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rooli on epäselvä tilanteissa, joissa väestö altistuu terveyshaittaa aiheuttaville kemikaaleille.

Kappale Toimijat: Kuntien ympäristöterveydenhuolto on toimivaltainen viranomainen, jos kemikaalitalanteesta voi aiheutua terveyshaittaa.

38 Jätehuollon turvaaminen, kappale Toimijat: Myös kunnan ympäristöterveysviranomaisten - terveydensuojelulain nojalla oikeus antaa määräyksiä, jos jätteistä tai jätevesistä aiheutuu terveyshaittaa.

40 Asumisen turvaaminen, kappale Toiminta-ajatus: Kunnan ympäristöterveysviranomaiset vastaavat normaalioloissa asumisterveysvalvonnasta. HUOM! Voimassa olevan valmiuslain 88 §:n mukaan hva (virhe, pitäisi olla kunnan ympäristöterveydenhuolto) voi kuitenkin luopua mm. asuntojen terveyshaittojen selvittämiseen liittyvistä tehtävistä.

41 Vesihuollon turvaaminen, kappale Toimijat: Koko asiakirjassa olisi hyvä käyttää kunnan ympäristöterveydenhuollon tehtäviin viitattaessa samaa nimitystä. Ympäristöterveydenhuollolle kuuluvat terveydensuojelulain, elintarvikelain, tupakka- ja lääkelain, eläintautilain ja eläinsuojelulain valvonta sekä eläinlääkintähuolto. (Aikaisemmissa kohdissa on puhuttu virheellisesti ympäristöviranomaista).

45 Elintarvike- ja päivittäistavarahuollon turvaaminen, kappale Toimijat: Kuntien ympäristöterveydenhuolto valvoo elintarviketurvallisuutta alkutuotantopaikoissa ja elintarvikehuoneistoissa. Asiakirjassa tulisi käyttää johdonmukaisesti termiä ympäristöterveydenhuolto, kun puhutaan esim. kuntien tehtäviin kuuluvista terveydensuojelu- ja elintarvikelain valvonnasta, tupakka- ja lääkelain valvonnasta sekä eläintauti- ja eläinsuojelulain valvonnasta.

Henkinen kriinkestävyys: 50. Kulttuuripalvelujen ylläpitäminen ja kulttuuriomaisuuden suojele, s. 139–140

”Kulttuuriperinnöllä ja kansalliseen kulttuuriomaisuuteen luettavilla kohteilla on suuri merkitys yksilöiden ja yhteisöjen identiteetin ja itsetunnon säilyttämiselle ja yhteenkuuluvuuden tunteelle. Kulttuuriperintötietovarannot ja muu kulttuuriomaisuus turvaavat kansakunnan muistin, joka ei ole palautettavissa kerran kadottuaan. Kulttuuritoiminta parantaa hyvinvointia sekä tarjoaa mahdollisuuden kokemusten jakamiseen ja vaikeaksi koettujen asioiden ja tunteiden käsittelemiseen.”

Kulttuurilla ja sitä ilmaisevilla symboleilla ja tunnuksilla on myös merkittävä yhteys kansakunnan puolustustahtoon sekä yhteisen, hyvän tahdon muodostumiseen kriisi- ja poikkeustilanteissa. Taiteen avulla voidaan tukea rakentavaa suhtautumista kriiseihin, kannustaa yhteisvastuun kantamiseen sekä rakentaa yhteistä narratiivia, joka auttaa kriisistä palautumisessa. Tämä näkökulma puuttuu.

”Taiteellisen ja luovan työn ja toiminnan turvaaminen kriisitilanteissa on tärkeää, jotta voidaan mahdollistaa kulttuuripalvelut koko maassa.”

Perustelut jäävät puolinaisiksi. Kulttuuripalveluiden mahdollistaminen koko maassa on tärkeää, koska erityisesti kriisitilanteissa

kulttuurin ja taiteen avulla voidaan myös laajentaa ajattelua ja mielikuvitusta uudenlaisiin todellisuuksiin, jotka eivät vielä kriisitilanteessa ole nähtävissä. Lisäksi taide (esim. pilapiirrostaide tai kirjallisuus) voi tarjota väylän kriisitilanteen aiheuttamien vaikeiden tunteiden kuten epäoikeudenmukaisuuden käsittelyyn, mikä tukee henkistä kriisinkestävyyttä kollektiivisesti vaikean tilanteen yli. Tätä taiteen mahdollistamaa toiveikkuutta ja purkuventtiiliä tarvitaan kriiseistä toipumiseen, ja tämä näkökulma puuttuu.

Lisäksi kulttuuripalvelujen ylläpitämisestä koskevassa tekstissä keskitytään vahvasti instituutioihin, kun vapaa taide tarvitsee myös toimintakykyistä vapaiden taiteilijoiden kenttää. Taiteen tekemisen turvaaminen niin taloudellisesti kuin asenneilmapiiriin ja koulutuksen näkökulmista on välttämätöntä – pelkät instituutiot ja niiden välinen yhteistyö ei riitä elävän kulttuurin ylläpitämiseksi. Paikallinen (kunnallinen) taso on erityisen merkityksellinen taiteen yksityisten toimijoiden kannalta.

Henkinen kriisinkestävyys: 51. Nuorisotyön ja -toiminnan sekä liikunnan kansalaistoiminnan ylläpitäminen, s. 142–143

Seuratoiminnan yhteys ihmisten fyysisen toimintakunnon ylläpitäjinä voisi näkyä vahvemmin, samoin kuin yhdistykset ja seurat julkisten toimijoiden tärkeinä yhteistyökumppaneina, joiden toimintaa voidaan yhteistyössä julkisen sektorin kanssa suunnata kriisitilanteissa palvelemaan kansalaisten kokonaisturvallisuutta ja hyvinvointia. Säännöllinen yhteistyö kolmannen sektorin kanssa normaalioloissa on edellytys sille, että toiminnanohjaus yhteistyössä kriisitilanteissa on mahdollista. Tässä kuntatasolla on tärkeä rooli.

Yleiset kommentit strategialuonnokseen.

Kirjoita yleiset havaintosi strategialuonnoksesta.

Yleisesti ottaen kuntien roolin soisi näkyvän kokonaisuudessa systemaattisemmin; kaikki tapahtuu aina jonkun kunnan alueella. Lisäksi toipumisen näkökulmaa soisi tarkasteltavan laajemmin ja systemaattisemmin. Vastuutahojen selkeämpi huomioiminen kuntatasolle saakka voisi parantaa toimien vaikuttavuutta käytännössä.

Ruolanto Minna
Porvoon kaupunki